ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI TURLOJIŠKĖSE

Vykintas VAITKEVIČIUS

Apie tai, jog į Š nuo Turlojiškių pilkapyno (Širvintų r., Jauniūnų sen.,) randama archeologinių radinių, 2005 m. rudenį LII MTS Linui Kvizikevičiui pranešė Saulius Pilkauskas, kuris metalo ieškikliu čia surinko daug įvairių naujųjų bei naujausių laikų radinių: kulkų, smulkių aprangos detalių, XVII–XIX a. LDK, Livonijos, Rusijos ir kitų kraštų monetų. Tarp šių radinių išsiskyrė XIV–XV a. apskrita lieta 3,1–3,2 cm skersmens segė su 1,2 cm skersmens skyle (1 pav.). Sagę saugo radėjas.

2005 m. lapkričio mėnesį apie 150x 250 m lauko plote, kurį riboja Musės upė (iš Š ir ŠV), kelias Vilnius–Širvintos (iš ŠR), pilkapyno miškas (iš PR) ir magistralinio dujotiekio trasa (iš P), buvo pastebėta keramikos trupinių, rastas siauraašmenis kirvis numušta pentimi (2:1 pav.). Planuojant žvalgomuosius tyrimus manyta, jog lauke gali būti sunaikintų pilkapių liekanų arba

1 pav. Turlojiškės, apskrita lieta segė. *S. Pilkausko nuotr.*
Fig. 1. Turlojiškės, cast ring brooch.

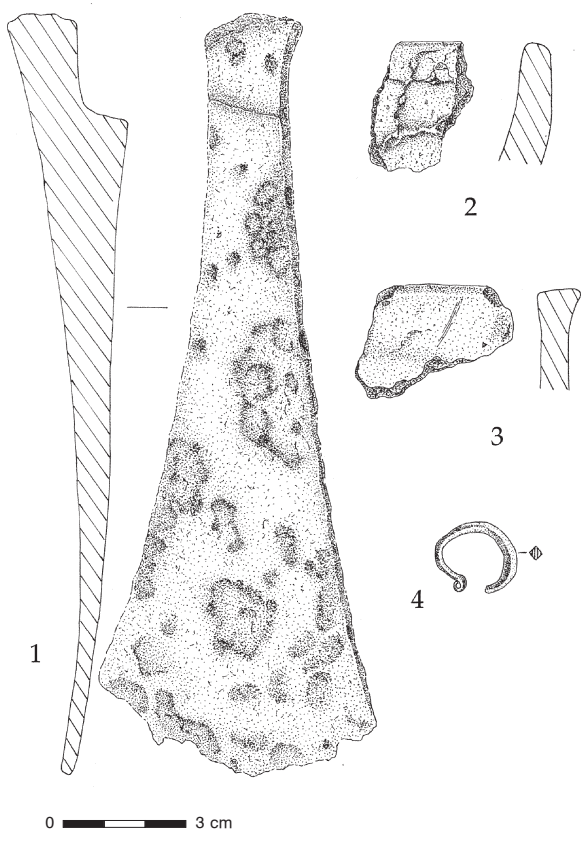

2 pav. Turlojiškės: 1 – siauraašmenis kirvis (šurfas 1), 2 – lipdyta keramika grublėtu paviršiumi (šurfas 7), 3 – lipdyta keramika lygiu paviršiumi (šurfas 1), 4 – geležinis auskaras (šurfas 6). *S. Mikšaitės pieš.*
Fig. 2. Turlojiškės: 1 – narrow-bladed axe (test pit 1), 2 – hand built pottery sherd with a rough surface (test pit 7), 3 – smooth hand built pottery sherd (test pit 1), 4 – iron earring (test pit 6).

XIV a. pabaigos – XV a. kapų. Jau ekspedicijos metu sužinota, jog 2006 m. S. Pilkauskas čia rado ir puikios būklės Antonino Pijaus (138–161 m.) bronzinį dupondijų su užrašu ANTONINVS AVG PI VS P P TR P XVII / LIBERTAS COS III S-C, nukaltą 153–154 m. (nustatė E. Remecas) (3 pav.).

Siauraašmenio kirvio radimvietėje ir jos aplinkoje ištirti septyni 1x1 m dydžio šurfai 5 m atstumu vienas nuo kito. Šurfas 7 dar papildomai padidintas iki 2x2 m, taigi bendras ištirtas plotas sudarė 10 m^2.

Absoliuti dauguma radinių (lipdyta ir žiesta keramika, molio tinkas, geležies ir bronzos radiniai) slūgsojo ploname besiformuojančios velėnos sluoksnelyje ir armenyje, kurio storis vietomis siekė net 30–40 cm. Tačiau po armeniu dar aptikta nenustatytos chronologijos ir paskirties duobių (šurfai 1, 5, 7). Tokio pobūdžio duobės paviršiuje šurfe 5 rasta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi.

Surasta lipdyta keramika lygiu ir grublėtu paviršiumi (iš viso 78 g) (2:2–3 pav.), molio tinkas ir geležies šlakas (34 g) laikytini II–III a. gyvenvietės radiniais. Siauraašmenis kirvis ir susilydžiusio bronzinio papuošalo fragmentas laikytini sunaikintų I tūkst. vidurio – antrosios pusės pilkapių radiniais. XIV a. pabaiga – XV a. datuojamos apskritos lietos segės ir preliminariai XV a. datuojamo geros būklės auskaro (rastas šurfe 6) (2:4 pav.) interpretacija išlieka neaiški. Neatmestina galimybė, jog jie kilę iš suardytų šio laikotarpio kapų.

Žiesta keramika, čerpės fragmentas, vinys ir kai kurie kiti radiniai sietini su XVII–XVIII a. sodybviete (datuojama pagal mėgėjų surinktą gausią XVII–XIX a. monetų kolekciją; nuo XIX a. vidurio šioje vietoje žemėlapiuose pastatai nebežymimi).

Ateityje reikia patikslinti šios archeologinės vietos ribas ir įtraukti į NKVR.

3 pav. Turlojiškės, Antonino Pijaus bronzinis dupondijus, nukaltas 153–154 m.
S. Pilkausko nuotr.
Fig. 3. Turlojiškės, Antoninus Pius bronze *dupondius* minted in 153–154 AD.

FIELD EVALUATION IN TURLOJIŠKĖS

In 2006 a field evaluation (7 test pits with a total area of 10 m^2) was conducted at the Turlojiškės find spot (Širvintos Dist.). Found: hand built pottery sherds with smooth and rough surfaces from a 2nd–3rd century settlement (dated on the basis of a Antoninus Pius bronze *dupondius* minted in 153–154; in a private collection) (Fig. 3); a narrow-bladed axe and ornament fragment from destroyed barrows from the 2nd half of the 1st millennium (Fig. 2:1); a 15th century earring (Fig. 2:4), which together with the late 14th–15th century cast ring brooch previously found here (in a private collection) (Fig. 1) could have come from destroyed burials from this period. The 17th–19th century thrown pottery, a roof tile fragment, nails, and coins (in private collections) should be connected with a homestead (?) located here in the 17th–18th century.